

Leren lezen met Leerzame Vragen

1 januari 1996

Auteur: Ad Bok

Volume: 27

Nummer: 1

Pagina's: 21-33

Documenten

- [moer_jrg27_004.pdf](#)

ad bok we maken goed gebruik van de nieuwste methode mijn kinderen zien er normaal uit ik ook hoe komen wij dan aan die onvoldoende de probleemidentificatie en aanzet voor een actief leren lezen met tieplan taal voortaan actieplan taal legt de vinger op de wond voor bijna alle aspecten leerzame vragen van taalonderwijs geldt dat basisschoolleeraren anderszins schoolbegeleiders en educatieve uitgeverijen onvoldoende in staat zijn onderwijstecreren dat gericht is op leerproces en het leren van strategieën kinde commissie aarnoutse conclueerde onder andere de resultaten onvoldoende leren en van de dat het taalonderwijs op de basisschool onvoldoende oplossen zou zijn het ontwikkelen van gericht is op het leren van strategieën onvoldoende langetijdigheid en de richtingstuur en de gebruikmak van de ideeën leerlijnen ad bok systematiek geven aan de reeks van leerlijnen in zijn artikel stevig vast in deze kritiek activiteiten die leerlijnen in de loop der jaren telt zich de fundamentele vraag naar de betere uitvoeren aarnoutse 1995 p 37 kennis van het begrip leerlijnen gaat het om het uitlijnen van het onderwijs aanbod of gaat het om leerlijnen een beter begrip van de manier waarop leerlingen hun taal ontwikkelen de omschrijvingen van de knelpunten en de in zijn bijdrage zoemt de auteur in op het gebied oplossingen in het actief taalvertoenen lezen welke teksten hebben lange leerlijnen verassende overeenkomsten met de omschrijvingen van de huidige leesdidactiek welke concepten vingen die we kennen van de leerplantaalontwikkeling ligt ten grondslag aan het idee van ontwikkelingslijnen uit de jaren zeventig in die tijd de leerlijnen is er een bruikbaar alternatief voor de wettelijke basis school en voor het eerst aan geleverd en voorhanden spoorden een nieuw schoolwetplan te ontdekkende gedachte van dit artikel is laten we wikkelen in overeenstemming met de veranderingen misschien in het spoor van de rekenen wiskunde de inzichten de overeenkomst tussen het didactiek zowel bij de wetenschap als bij de actief taal en de toenmalige schoolwetleernde kinderen zelf op zoek gaan naar eigen ontwikkelingslijnen

is niet vreemd bij zijn taaktaale principes en op basis daarvan een ontspanning gericht op een behoeftelijke inmaking en mede vernieuwing van de taal minder versnippering van leerstof minder didactiek aandacht voor de elvaderigheden en meer aandacht op processen strategieën integratie differentiatie en continuïteit het Nederlandse onderwijs is een voortdurende bron van zorg dat moet ook want lessen uit het verleden het was de school is de wieg van de toekomst vandaag boeiend geweest en wellicht leerzaam als de stilstaan betekent morgen te laat komen de commissie aarnoutse een paragraaf had commissie aarnoutse 1995 heeft in opdracht gewijdd aan een sterke zwaarte analyse van de van de minister een onderzoek gedaan naar de hiërarchie en de duidelijke leerplaanontwikkeling en oorzaken van de mogelijke oplossingen en de aruit conclusies had getrokken voor de voor de toekomstkomingen in het taalonderwijs de lijnontwikkeling de leerplanontwikkeling op de basisschool na een gedegen inleiding heeft zeker bijgedragen aan de bewust concludeert ook de commissie dat het geen wording van een aantal onderwijsleerprincipes verwondering mag wekken dat het rende peis maar de klachten over versnippering van mentaal van het taalonderwijs op een aantal de leerstof discontinuïteit van het leerproces domeinen onvoldoende is de isolatie van de leerervaring en de uniforme toch zal menige taaleraar zich achter het feit van leerstrategieën zijn gebleven de leerkrachten planontwikkelaars hadden terecht veel oog voor het voorgeschreven rooster voor deze aspecten maar wie het rapport van 1996 1 mei 21 de commissie aarnoutse leest moet concluderen verleden leert dat bij begrippen als leerplannen dat we twintig jaar later voor dezelfde leersapen leerlijn het accent snel komt te liggen problemen staan op het plan de stappen en de lijn in plaats van hetzelfde kan gezegd worden van twee op de leeruit de tijd van de schoolwerkplan andere landelijke operaties uit het recente ontwikkeling kennen we nog al te goed het verleden de cvs cursus en het speerpunt verschijnsel dat scholen veel tijd investeerden lezen het ontwikkelde cursusmaterieel was in het ontwikkelen van het plan zonder iets inhoudelijk hoogwaardig maar we vergisten aan het leren van kinderen te doen ons nationaal in de weerbaarheid van de de zich als maar repeterende en nuancerende implementatie misvatting van leren als het zetten van stappen en het is goed om opnieuw een krachtig pleihetvolgen van plannen is dat stappen en plan dooi te houden voor verbetering van het nederde resultaten zijn van observatie en midlees onderwijs het is zeker ook goed de stralingsachterafmentale processen zijn niet of tegische invoeringsfouten en misrekeningen buitengewoon moeilijk te reconstrueren de uit het verleden in de nieuwe plannen te onderwijskundige gedachte van de leerstap betrekken het kan niet zijn dat de goede plannen leerlijnen wekken ten onrechte de ideeën rond de ontwikkeling van leerlijnen indruk dat we fundamenteel inzicht hebben op nieuw verbanden in verband eringe papie in het taalontwikkelingsproces met een een ren plannen en rapporten en in gefrustreerde voudig voorbeeld toegelicht we zien dat kinleraren die zich ten slotte te geven de ontwikkelingen van vier maanden vocaliseren kinderen lingen keren van zes maanden brabbelen en kinderen van de commissie aarnoutse 1995 signaleert drie jaar de verleden tijd van

werkwwoorden bij herhaling d a t de wet en schappelijke ver verhaspelen dat zijn evenwel waarnemingen worvenheden op het gebi ed van taalontwik die op geen enkele wijze verduidelijken ho e keling onvoldoende doordring en in de oplei die process en bij individuele kinderen verlo dingen ik wil di e opmerking nuan c eren in pen ge en mens zal er aan denken om een de opleiding zijn de wet ensc happ eli- jke uit stappenplan of lee rlijn te ontwikkele n opdat koinst en wel degelijk onde rwerp van gesprek he t kind n a vi er maanden vocali s eert na zes e n studie wa ar het aan ontbre ekt is e en edu maanden brabb e lt en na drie jaar we rkwoor catief int ermediair tu sse n we ten schap en prak den verhaspelt tijk we wisten bi- jvoorbeeld al hee l vroe g da t opvall end afwezig in het actieplan taal is bij het lezen van e en te kst niet alleen de tekst e e n paragraaf ove r ess entiele ken- merken van maar ook de l ezer z elf een factor vormt in het taalontwikkel- ingspro ces toegespit s t op communicatieproces frank smith unde r leerac tiviteit e n van de kinderen zelf het ware standing reading maar de omslag van dez e aan te bevelen geweest als de commissie aar geda cht e naar concreet onderwijs in lezen noutse ook zelf over de muur had gekeken kwam niet of nauwelijks tot stand zo is d e de reken e n wiskundedidactici zijn er de situatie ontstaan dat de we tens c hap voortbor afgelopen dec e nnia in geslaagd om op natio duurt op haar verwor- venhede n e n de praktijk naal niveau fundamentele veranderingen in op afstand wel kennisneemt maar niet volgt het onderwijs te realis eren cruciaal daarbij is vo o r de leerlijnen dreigt ee nz elfd e situatie dat zij hun uitgangspunten eerst hebben ge het vizier opnieuw sc herp stelle n op proces zocht aan d e kant van het lerende kind en niet sen en s strategiee n is een e ers te s tap van groot aan de kant van de l e erstof stappen en lijnen belang is het vervolg als opleider s s chool princ ipes als re in venti o n leren door produce bege leiders e n methodeontwikkelaars s lechts ren en reflec tere n aanda cht voor individu e le blijven kenni s n e me n van d e nieuwe gedach le er s trat egieen progressie ve sche mati s ering ten of ni- et verder komen dan ve rbale over zijn de dragers geworden van nieuwe didac dracht is de kan s op mislukking groot tiek opvallend in de geschiedenis van de rekendida ctici i s dat zij met een kleine groep discutabel uitgangspunt er dreigt het ontwikkelingsonderzoek startten klein een ander groter gevaar het on- twikkelen van schalige praktis che onderzoeken leverden een leerlijnen is een on- derwijskundige keus h et bijdrage aan het ontstaan van lokale theorieen 22 moer 1996 1 die op hun beurt de domeinspecifieke theorie b verdere atomise ring van de leerstappen het onderbouwden geen in de praktijk vaak neerkomt op het oefe het expertisecentrum voor taalontwikke nen van deelvaardigheden die steeds verder ling zou er goed a an doen een groot accent verwijderd rak e n van de lees- realiteit te leggen op de vraag ho e verlopen taalo ntwik c vervroeging van de voor- bereiding hetgeen er kelingsprocess en bij individuele kinde ren en wat t oe leidt d at de j o n gste kinde re n steeds mee r be t e kent dat vo or de praktijk en de th e orie va n de voorbereide nde activiteiten krijgen te verrich moedertaal didactiek t en ter ondersteuning van het toekomstige leren kleuters hebben het maar druk met leerlijnen en uitvallers alsikstu voorbereidend lezen voorbereidend schrijven denten vraag ee n leerlijn te ontwikkelen voor voorbereidend rekenen er passen vraag een deelaspect van de leesvaardigheid hebben tekens bij de gestage ve rv

roeping van het ze de neiging om volgens een vast patroon te le erproces veel leer-
ling en kunnen theorie pas werk e n enigs zin s ge s t ile erd ziet dat p a troon be-
grijp e n als die toegelicht wordt me t voor er als volgt uit beelden anderen kome
n pas tot inzicht als ze voor de ze leerlingen de le erstof toegepa s t hebben weer
andere leer formuleer ik dit leerdoel lingen begrijp e n n pas als s wordt uitgele gd
ik denk mijn doel via de volgend e leer s tappen het i s onzeker of het ve rv roegen
van de te be reike n voorb ereiding steeds de beste oplos s ing is bij en ter cont-
role evalueer ik tussentijds d e vor gecon s tateerde le erstagnatie die overigens
bij deringen na altijd is ge relat ee rd aan statistisch e en niet als veel leerlingen
falen stel ik do el en en aan persoonlijke vorderingen z werkw ij ze n b ij als
weinig leerlingen uitvallen zorg ik voor de genoemde dri e ingrepen leiden all e tot
aangepaste hulp vers c hraling van de l eers tof en de leerervaring een blik in de
onderwij skeuken van co ll ega s het is de vraag of dez e trits van verschraling in
leert dat niet all e en studenten gebruik ma k e n het a lgem e en de meest ge e ig
ende weg is om van dit ontwikkelp a troon opmerke lijk is dat zwakke kinde ren te
helpen onderzocht moet het woord leerlijn ingevuld wordt als onder worden of het
niet zinvolle r en haalbaar is wijslijn niet het l eren van de kinderen is het een
le eromgeving te creeren die zo rijk is dat uitgangspunt van het didactisch han-
delen de mee ste kinderen er zelf de stof in kunnen maar de organisatie van de on-
derwijsactivitei vinden die aansluit bij hun eigen niveau dat ten onduidelijk is wat
commissie aarnoutse lijkt het ei van columbus maar is het niet bedo elt als zij over
leerlijnen spreekt h et ont wi e om zich heen kijkt ziet dat volwassenen breken van
verwijzing en naar het l eren van prakti sch altijd op d eze wijze leren de kinderen
do et vermoeden dat zij ook t ende ontwikkeling van leerlijnen zou een stap ren
naar onderwijslijnen voorwaart s betekenen als zij bijdroegen tot vooral het punt
van de uitvallers heeft het het langer bij elkaar houden van de kinderen onderwij s
de laatste jaren veel hoofdbreken s d at een groep he terogeen is hoeft a an het
gekost het zal ook bij het ontwikkelen van leerprogramma ni et zichtbaar te zijn
welis leerlijnen een grote rol spel en bij een samen waar zullen zwakke leerlingen
zich in deze leving die iedereen de kans wil geven zich zo situatie niet h elemaal
op hun gemak voelen goed mogelijk te ontwikkelen past een school maar dat hoeft
volgens terwel 1994 niet die aandacht heeft voor uitva llers de afgelo opgevat wor-
den als e e n c ognitief alarm 3 pen dec ennia is de gedachte gegroeid dat ach ver-
laging van het niveau atomisering van de terblijvende kinderen he t best geholp e
n zijn leers tof vervroeging va n de voorbereiding door h e n te isoleren van de
hoofdgroep en hebben niet geleid tot een drastische afname vervolgens een drie-
tal onderwij skundige van het aantal uitvall ers het aantal uitvallende ingrepen te
verrichten kinderen is de laatste dertig jaar weliswaar verlaging van het leer-
stofniveau hetgeen voor niet all een door schoolse omstandigheden zwakke lezers
betekent dat ze worden g econ zelfs eerder to e dan afgenomen het zou e e n fron-
teerd met kinderachtige inhouden ommekeer betekenen in de geschiedenis va n 1
996 i moer 2 3 de nederlandse taaldida c tiek als het actieplan voor invloed z e op
de taaldidactiek zouden taal leerlijnen weet te ontwikkelen die een he bb e n einde
maken aan de tekortkomingen die laten we aannemen dat leren een proces is
steeds opnieuw geconstateerd worden dat verw a ntsc hap vertoont met het natu-

ur als daarentegen het ontwikkelen van nieuwe kundig verschijnsel van de osmotische druk leerlijnen impliceert dat het leerproces van als twee stoffen met een verschil ende kinderen over een langere periode in nog pre concentratie van een oplossing zijn geschiedezier omschreven s tapp e n wordt vastgelegd den door een doorlaatbare wand hebben ze zullen alle goede bedoelingen ten spijt de de neiging zich met elkaar te vermengen tot zwakste kinderen opnieuw g e troffen worden er ee n toestand van evenwicht is hoe hoger door de trits van versc hraling de conc entratie aan de ene kant is hoe groter b eter zou zijn de nie uw e leerlijnen t e base de druk tot uitwisseling ren op elementaire leerprincip es va n kindere n in volge ns het zojuist aangeduide leerprincip e samenhang met de educatieve intenties van de zouden kinderen pas leren als er ee n wissel le raar een leerlijn i s in d eze opvatting e en ver werking ont s taat tussen de twee g ebieden aan zamelings prikkel s le sse n uitdagingen en con weerszijd en van de doorlaatbare wand aan d e s tructieve opdra cht e n die ee n tijd l ang naar en e kant b evindt zich de mentale bagage van h etzelfde doel wijz e n e n die ruimte maken een kind aan de andere k a nt de hoge concen voor individuele leerstrategieen van kinderen tratie informatie van de omringende wereld in zo n le e rlijn formuleert een leraar bijvoorbeeld een leerling leert pas echt als de leerstof zich b ee ld via een natuurlijke weg vermengt met reeds ik wil dat kinderen dit ja a r in d e gaten krijgen aanwezige kennis waarbij de leerli ng door dat e en geschreven verhaal een verteller heeft gedragsverandering ook invloed uitoefent op om dat doel te b e reiken zorg ik dit jaar een de omgeving als we zouden kunnen aanto a a ntal malen voor een opdracht di e ne n of aannem e lijk maken dat leren als gevolg ik wil ertoe bijdragen dat kinderen dit jaar van osmotisch leren een realiteit is dan zou leren om ee n ve rhaal same n te vatten in ter dat automatisch een s terke accentuering van men van h e t gaat over e e n die dat moet een rijk e leeromgeving tot gevolg hebben een bijdrage leveren aan he t verm o gen om een het kenmerk van een rijke leeromgeving is t ekst bondig s a men t e vatten immers d e ho ge c oncentratie impulsen tot ik wil kinderen dit jaar het b esef bijbrengen leren d at e en verhaal vaak een mengeling is van fei het ligt voor de hand om de speurtocht naar ten e n meningen daarvoor ga ik de volgende taalleerprincip es te b e ginnen op de plaats activiteit en ontplooiën waar ook het taalontwikkelingsproces begint deze interpretatie van lange leerlijnen mis de ee rste levensjaren van een kind schie n is ontwikkelingslijnen to ch een betere duiding leidt bij de leraar tot bewustwor taalontwikkelin g ding van de taak waar hij voor s taat alsmede tot de wil zelf iets te ondern e men om die taak de beste taalleraren op aard e te volbrengen de l e raar wil met zijn lessen taall eren is geen geïsoleerd leerproces veel bijdragen aan een rijk e l ee romgeving die uit leergedrag van l evende organismen is een aan stijgt bove n het beantwoorden van tien vrag en geboren behoefte en noodzaak om te overle ond er ee n te kst ve n als een plant in de schaduw niet leert overleven zal hij het als s chaduwplant niet h e z v e x v o i c in het vervolg van dit arti lang maken als een ijsbeer niet had geleerd kel wil ik een beeld schetsen van de samen zich onder ij selijke omstandigheden te gedra hang tussen taalleerprincipes en het taalont gen had hij het op de noordpool niet gered wikkeli ngsproces de voorbeelden zijn hetzelfde mechanis me is er de oorzaak van toege-

spitst op het gebied van de leesvaardigheid dat jonge kinderen de taal van hun omgeving digtheid de taalleerprincipes zijn bij gebrek willen en zelfs moeten leren. Frijn de haan aan onderzoek nog hypothetisch maar een 1991 taal is voor mensen van levensbelang. Gedichtenexperiment maakt duidelijk wat als het niet met de mond kan dan spreken. Ze 24 moer 1996 r het met de handen de ogen of het hele twee leraren twee werelden de lichamen taal moet in taal eren zitten. Oer voor leersituatie waarin de leerling boven zichzelf meent van leren het is de moeite waard om wordt uitgetild is niet beperkt tot de eerste dieper door te dringen in deze materie het levensjaren goede leraren maken er soms terrein is veel ontoegankelijker dan vaak onbewust dankbaar gebruik van onderwijs wordt gesuggereerd. 4 kundig geschoolden zullen zich een voorstel door de eeuwen heen zijn moeders of lingen kunnen maken van de didactische grond andere natuurlijke verzorgers in de wererhouding van twee verschillende taalleraars uitgewest om voor hun kinderen als eerste het voortgezet onderwijs praatpaal te fungeren op jonge leeftijd. Slagen leraar adelt het stenen bruidsbeld van kinderen voortreffelijk in om zich de essentie van rymulisch uit te zeggen. Alsbij lieflees dit tie van hun moedertaal eigen te maken. Kinboek thuis en vertel me volgende week wat de re van nog geen jaar oud brabbelen honnet hoofdmotief is de rduit moeder sluis ter en daar aandachtig leraar bdeelt het zelfde boek uit en zegt naar en transformeren de klankenstroom op alsjeblieft in dit boek. Zie je nou eens perfect gezette tijden tot heuse communicatie bespreken hoe de mensen in de ogen van mulisch een eeuwig edestructuur is wat de baby zaaafase mdske rlw e rojosoon mens aanraakt gaat kapot. Lees het maar eens uuuuh vuuuu afaak arg met aandacht deze leraar lijkt op een moeder. Ja ik hoor je wel je hebt honger. He der de leerlingen krijgen een leeswijzer mee. Kom maar gauw die hen op een hoger leesplan stelt. Dat is waar op ze feitelijk verkeren. Het is al soft en dat is om meerdere redenen een opmerkelijke zoeklicht bij de hand hebben waarmee ze op leersituatie en moeder neemt de uiting van plaats en kunnen schijnen die normaliter voor een kind serieus zelfs als die mogelijkwijshen verborgen zouden zijn. De leerlingen niet zo bedoeld is een kind krijgt hoe dan kunnen een week later volop mediscussieren ook het vage bewustzijn dat hij met zijn klan over de aan of afwezigheid van destructieve kens troom een de elne mer wordt aan het momenten in het boek ze hebben benoventien communicatieproces dat hij vanaf de aller geleerd dat een boek het thema kan bevatten. Eerste second heeft waargenomen de mens is een eeuwige destructure bij een opmerkelijk is ook dat noch moeder noch volgend boek denken sommigen zou het baby geblokkeerd zijn door het laten wezeg weer over eeuwig de structure gaan of zo iets genogal ontalige karakter van de baabytaal de leerlingen van n hebben het slechter beid en nemen op dit moment de intentie tot getroffen zij worden geblinddoekt in een interactie veel serieuzer dan de feitelijke in doolhof losgelaten. Ze weten niet wat ze zoe houden van maar het meest indrukwekkende ken en ook niet waar ze moeten zoeken is het gegeven dat de moeder het kind soms ze voelen zich een week lang doodongeluk naar een niveau tilt waarop het eigenlijk niet kig ze zien niet s van een hoofdmotief en veerkeert ontwikkelen het gevoel dat ze slechte lezers zijn.

leraar n wil dat nog wel aanwakker e n baby krrrrroosh bbbbrrrl mmmobb mm
hebb en ju llie niet gezien dat het over pappaa psha ffl destructie gaat dat zie j e
to c h zo dat kan moeder ja jij wilt weer naar papa he zeg toch niet miss en dat zi-
et een blind paard maar pa pa waar is papa toch bij een volgend boek denken de l
e er lingen ik l ees dit bo e k wel maar achteraf zal het kind wordt de sugg es tie
aangereikt d a t weer blijken dat ik er niets van heb b egrepen het papa heeft
gezegd zonde r dat het dat van ik b en nu ee nma al niet zo goed in lezen plan was
dat is een fanta s ti sche leerervaring kind eren ontwikkelen h e t besef dat ze com
didactis c he barri e res hoe zit dat municeren het zijn de eerste taalconta c ten
met de leesmethodes voor de basisschool is met een verwijzende functie de
ongedefini daar leraar n of leraar a aan het woord in de eerde wereld geeft haar
eerste definitie prijs meeste leesmethodes is leren lezen te ken 1996 1 moer 2 5
schetsen als een serie kortstondige communi leerprincipe dat een kind bij elke
tekst vanuit catieve vrijages tussen kind en te ks t waarbij zichzelf iets als de
hoofdbedoeling ervaart en een aantal vragen en opdrac hten als e en dik die inter-
pretatie ook gerespecteerd wil zien wijls vijandige barriere tussen de beide part
de analyse van de jonge lezer zal en kan niet ners is opgesteld niet aan de orde is
of en overeen s temmen met de kijk van een e rvaren waarom de lezer de t e kst
aardig of nuttig lezer het is de taak van de didactiek om kin vindt m a ar of hij de
barri ere van de tien vra deren geleidelijk in conta ct te brengen met gen kan ne-
men veel lees leerlingen voelen andere bet ere invull ingen van het begrip zich tot
ver in het voortgezet onderwij s hoofdbe doeling van een tekst een leerlijn achte
rvolgd door vragen van het ty pe wat is di e rekening houdt me t het taall eren van
kin he t verb and tu ssen de eers te twee alineas de ren appelleert aan dit zelf
betekenis gevend e aldoor is over het hoofd gezie n dat een leer v e rmogen en
probeert vervolge ns te stimule ling di e niet in staat is om het alineaverband te
ren tot verfijning van de kenni s zien dat niet automatisch leert door aanhou een
and er opvallend le e raspec t binnen d e dend m et die vraag te worden g econ-
fronteerd primaire taalontwikkeling van nul tot vier wie niet begrijpt lan gs welke
weg je de wor jaar is het ge geven dat jonge kinderen g een tel uit 2 25 trekt
wordt niet geholpen door de tes t of leervragen krijgen voorgelegd om het vraag
opnieuw te ontmoeten de kern van het l eerproces te bevord e re n geen opvoeder
haalt proble em is dat veel volwa s sen lezers zelf ni e t het in zijn hoofd om e en
kind dat met een bal in staat zijn precie s aan te geven welke s tapp en in de ke
uken wil spelen l a s tig te vallen met zij z ette n om een alineave rband of het
hoofd vragen als wat zijn de h o ofdkenmerken van motief van de te ks t te achter-
hal e n zij hebben ee n bal veel natuurlijker e n functioneler is dit veelal niet via
systematis che scholing om te zeggen geleerd maa r zijn in d e praktijk tot indivi-
du e mooie bal heb j ij zeg ma ar pas op wa nt dat ding le en aanvaardbare oploss-
ing ss trat e gieen geko kaats t zomaar tu ssen de kopjes e n sc hote ls men dit s
oort overwegingen vo e rt de ni euwe zonder blokke rend gevraag krijgt een kind
leerlijn en naar glad ijs het i s opnieuw de op natuurlijke wijze een ee rs te prikkel
naar vraa g of c ompl exe leerprocess en waarvan we h e t b egrip veerkracht en
de effec t en van a lleen de uitkomst achteraf kunnen vastste ll en veerkracht op
het s erviesgoed observatie van met t erugwerkende kracht ge analyse e rd en

taalontwikkeling maakt duidelijk dat volledig geïntegreerde didactische erd kunnen worden. Iedere drie begrip zelden tot stand komt tijdens eenjarige heeft leren lopen maar de fysieke en moment van interactie de beeldspraak van de mentale stappen die tot dat resultaat hebben ons moet voortzette de osmotische druk van geleid zijn niet precies te achterhalen en nog de talige wereld en de begerige geest van het minder te didactiseren kind neigen naar evenwicht maar hoe dat mengproces precies verloopt en wanneer het natuurlijke voorbeelden keren is voltooid onttrekt zich grotendeels aan onze we terug naar de wereld van de zeer jonge waarneming taal erlinge in de theoretische van de primaire voor de lees didactiek betekent het dat kin taal verwerking tot vier jaar blijkt een kracht de reden kan soms eten krijgen gestimuleerde wijze voorhanden kort gezegd komt moeten worden om zich op natuurlijke wijze die erop neer dat kinderen altijd eerst zelf een beeld te vormen van het begrip de betekenis geven aan de dingen om hen heen hoofdbedeling van de tekst en dat beeld en die betekenis later op natuurlijke dat wil geleidelijk bij tellen na het lezen van een in dit verband zegge niet geïntegreerde te krijgen kinderen dan vragen voorgeen interactieve wijze bijstellen en aanscherpschoteld van het typen het bekende voorbeeld is het kind dat een tijd lang elke vierde van vijftig centimeter in dit verhaal wil de schrijver ons vooral laten zien meter hoogte bas noemt en alle mensen met dat Nederland steeds intoleranter wordt kijken en witte jas dokter maar wat er gebeurt tussen burens in het verkeer vertaald naar de lees didactiek betekende dit met de buitenlanders gelukkig noemt de schrijver 26 moer 1996 1 ook een paar positieve dingen of denk je daar aan een rijke leeromgeving als ondersteuning van ouders over het leren is het tegenovergestelde van de eerder genoemde trits van verschraving sommige kinderen zouden met geen mogelijkheid volgens rybczynskien troy 1995 beschikbaar tot het abstractieniveau geraken van kinderen over een inherent verlagen om de toename in tolerantie als centrale op spel se wijze de aard en het doel van lezen boodschap van de schrijver de vraag bij de en schrijven te onderzoeken van groot belang tekst zet kinderen niet bedreigend op het daarbij is dat het gaat om activiteiten die op goede spoor de verwachting is ge rechtvaar natuurlijke wijze motiveren die door de kinderdag dat wie op deze wijze veelvuldig in condere zelfgeïntegreerd zijn die praktisch zijn taakt komt met de regelijke eye openers die passen bij hun ontwikkelingen op vrije aleeft beschikken over de meta taal waarmee je wijze gestructureerd zijn een tekst kunt bekijken kinderen die papieren en exploreren boeetsst en en krijgt aangevinkt voor de eigen begrippen de complexiteit van geschreven taal opvattingen beter dan anderen betekenisvol is de aantekening mogelijk zelf de achteliggende de nkschema sning dat dit leerproces zich niet in een stap ontwikkelt om zulke basale tekstkenmerken te voor stap procedure afspeelt kinderen blijken vinden bijvoorbeeld tijdens hun lees en schrijfactiviteiten gelijktijdig belangstelling te hebben rijke leeromgeving volgens hethy voor de formele en de communicatieve aspecten theoretische leerprincipe van de osmotische druk ten van taal zouden kinderen vooral leren als het geleerde rybczynskien troy geven richtlijnen voor zich langzaam en onschendbaar verenigt met het intrinsieke en uitvoeren van literaire

de aanwezige kennis observeert van de competenties in een van die richtlijnen taalontwikkeling van jonge kinderen maakt volgen zij schrader 199t extend but do not assume me lijkt dat kinderen inderdaad gebruik redirect children's play een goede leeraar weet maken van een dergelijk leerkracht zij waar een kind mee bezig is en draagt nieuwe verkeren in een taal leeromgeving die hen relevant ideeën aan deze interactieve stijl vanaf hun geboorte bes toekt met vervegen de van speluitbreiding is nuttiger dan een bijstuwwoorden langzaam maar zeker genereren in de richting van een doordelbaar reert de jonge taal erling impliciete kennis gesellecteerde leerervaring die niet noodzakelijk van een abstractieniveau dat niet lijkt te pas lijkerwijs aansluit bij wat het kind op dat ogenblik bij zijn gehele ontwikkeling moment be zighoudt bij turing brengt de leerstuurder controle van de leeraar de regelmatige verwoeging van werkwoorden van de leerling liefhebber en bok 1992 den gaat in het nederlands volgens het p 56 hebben uitvoerig beschreven hoe krachtig de rol van de telerhoudende leerkracht kan zijn ik ik heb get van belang is dat de kinderen de bijdragen van de juf veranderen als natuurlijke handreikingen van een ontdekking van deze regel is zo krachtig geïnteresseerde passant wat juf zegt oors telt dat een tijd lang ook de frequent voorkomende niet maar is dikwijls wel verdraaid handig de sterke werkwoorden eraan moeten geloven terwijl het kind nooit anders hoort edaand erichtlijnen van rybczynski en troy voorval en veel gevallen predikt het met vervehen inricht en van een rijke leeromgeving zijn vallen walde ik heb geweld ouders weten ook van belang voor een leeromgeving dat het maanden kan duren voor het kind zo erg voor real world activiteiten de hypercorrecte vormen in hun uitzondering mini cursussen met betrekking tot ringspositie accepteerderdelen de rijke leeromgeving lijkt bij uitstek vervul als leeraren meespelende rol zodat geschikt om aan het leerprincipe van leren als kinderen een model krijgen aangereikt van de osmose tegemoet te komen het inrichten van rol van volwassene en 1996 1 moeder 27 zorg voor uitbreiding niet voor bijsturing van wat ben ik een beroerde lezer ik snap geen de leerervaringen enkele vraag ik dacht dat het een leuke tekst accepteer alle producten van kinderen was mooi niet sta toe dat kinderen op natuurlijke wijze op deze negatieve leerervaringen met daaraan derling praten en elkaar leren gekoppeld een negatief zelfbeeld dragen niet betrek andere dagelijks activiteiten bij het bij tot optimalisering van het leerproces kinwerken de re n achten zich bij voorbaat kansloos en houd de aandacht gevangen door nieuwe eelzullen steeds meer aan die eigen verwachting menten toe te voegen voldoen een groot aantal kinderen komt niet stop als de aandacht verslapt zonder kleerscheuren langs de tien valkuilen de noties van de geïntegreerde leerproces en verspreiden onder een tekst zij kunnen de zelfsturende en zelfinitiatieve rol van een rapport tegemoet zien met eufemismen de kinderen het respect van de buitenwereld van het type vooraf bestwil hebben we voor de producten van de kinderen en hun hem een leersniveau lager geplaatst of zelfexplorerende en op productie gericht met lezen wil het nog niet zo goed lukken gedrag van de jonge kinderen zijn aanwezig hier zou natuurlijk moeten staan

met het gen dat kinderen tijd en s h e t l e ren gebruik be antwoorden van de vra-
gen onder een tekst maken van eigen elem e ntair e lee rprin cipe s wil het niet zo
go ed lukken hier liggen bouws ten en van vernieuwde in de handleidingen van
methode s worden didactiek algemene en welluidende do e len ge formu l e erd
aan het einde van het jaar moeten de ontwikkeli ngs lijne n kinderen en we ten de
kinderen maar de werkelijkheid blijkt volgens het rapport van lezen i n n e klas
per traditi e is bepaald aarnoutse veel stroever we accepteren relatief dat we de
leesvaardigheid van kind e ren zowel gemakkelijk dat een aantal leerlingen aan
het ondersteunen als te s ten aan de hand van einde van een cursu s de doelstellin-
gen niet dez e lfde vragen dat is merkwaardig veel vra haalt leraren geven al in
een vroeg stadium gen onder een t eks t fungeren al s een prikkel aan elkaar door
wie de goede lezers zijn en draadversperring of een valkuil waar de j e ug wie het
nooit zu ll en leren binnen de huidige dige lezer ong es chonden langs moet zien t
e lee sdidactiek h ebben ze gelijk kinderen blij geraken wie de me este hind ernis-
sen neemt ven veelal s teken in hun nive au krijgt een 9 voor lezen wi e vol zit met
de leraren hebben ook ongelijk ze beseffen schrammen en builen ma g zi c h e e n
zwakke te we inig dat zwakke lezers over het algemeen lezer noemen niet het best
geholp en zijn met de traditionel e in het basisonderwijs verloopt e en leesles zo
vrage n onder een tekst de traditionele vragen is mijn ervaring vaak als volgt kin-
deren krij zijn voor een goede leerling overbodig hij gen een tekst a a ngeboden
die ze moeten begrijpt de tekst al en zie t dat door de vragen lezen en waarover z
e vervolge ns enkele vragen nog eens beve s tigd de vragen zijn voor zwak moeten
beantwoorden de te k s t gaat bijvoor k e lezers nog overbodiger zij begrepen de
bee ld over hoe de gaten in de kaas ontstaan tekst op e en aantal plaatsen inder-
daad niet zo aardige tekst dan komen de vragen goed maar veel la st hadden ze
daar niet van nu de vragen dat zout nog eens onbarmhartig vraag i door wie wordt
dit verhaal verteld in de wond wrijven wordt het besef van hun vraag 2 wie is hij
in regel 6 onkunde versterkt het gevolg is onafwend vraag 3 wat betekent door de
gaten de kaas niet baar lezen was mis schien nog wel aardig maar meer zien die
vragen verpesten het plezier en het zelfvertrouwen volledig all e vragen zijn be-
doeld om kinderen beter te leren lezen daar is geen twijfel over die kan dat anders
het kan anders als bedoeling had leraar n ook toen hij zei zoek we jeugdige lezers
con fronteren met plezieri het hoofdmotief het effect is echter bij ge teksten en
dat plezier proberen te vergro zwakke lezers nog meer dan bij sterke sjonge ten
met opdrachten suggesties en associaties 28 moer 1996 r die heipen in plaats van
fr ustre ren de obligate waarin terloops hoogwaardige inhoudelijke of vraagt door
wie wordt dit verhaal verteld lee s strategis che informatie wordt gegeven in
wordt vervangen door dit deel zitten instructiemomenten en andere inform a ti e
di e le erling en h e lp en bij hun ont dit verhaal wordt verteld door de poes zelf
dat wikk eling naar beter lezer s ch ap het twe e de kun je wel zien aan regel 5
daar staat met mijn deel van de vraag geeft een r elatief ge makke scherpe nagels
klom ik snel in de boom hoe zou lijk uit te voeren opdracht eerst e steekproe regel
3 tot en met 7 eruit hebben gezien als die ve n in de praktijk geven aan dat kin-
deren en door de hond waren verteld die had vast andere hun lera a r bijzonder
ingenomen zijn met deze gedachten over dat lieve poesje aanpak ove r h et e ffec t

op lange termijn is nog niet bekend de voornaamste informatie van deze vraag is is het verschijnsel van de leerzame vragen het verhaal wordt door iemand verteld een leerlijn in de zin zoals door de commissie namelijk door de poes die informatie wordt aannoutse geformuleerd een leerlijn geeft gegeven net alsof elk kind dat zelf wel had richting structuur en systematiek aan de ontdekt de aandacht wordt afgeleid van dit leeractiviteit en opnieuw wreekt zich de dubbelmeta niveau door kinderen voor een openbel en functie van het begrip leer en leerlijn probleem stellen hoe de passage door de vande leraar structureert de leeractiviteiten hond was weergegeven is arbitrair vele vande kindere n liever zou ik leerzame niet alle oplossingen zijn goed belangrijker is vragen plaatsen in een ontwikkelingslijn dat alle kinderen onopgemerkt de bagage leerzame vragen komen in de eerste plaats hebben meegekregen te gemoe te aan een leerprincipe van de kinde dat een verhaal een verteller heeft rene zijn vervolgen s zodanig ontwikkeld dat dat die verteller van persoon kan veranderen de belangrijkste leersvaardigheden erdoor dat verandering van het vertelperspectief gedekt worden omdat de leerzame vragen gevolgen heeft voor het verhaal veel informatie bevatten ontslaat een draagbovendien blijft die kennis niet steken op technische verhoging vande effectieve ins t r u c verbalistisch niveau maar ervaren de leerling tijden aan hun pen wat er gebeurt al seraan de verteller wordt gemorrelt dat is leren op zijn de leerzame vragen zijn een invulling van besthet is een vorm van leren die voor alle het leerprincipe leren als os m ose de gedachte kindere n toega nkelijk is de zwakkeren zullen daara chter is dat taalontwikkeling niet in de de notie vande verteller langzamer oppikken eers te plaats het res ultaat is van een onderwijs dan de sterken maar dat is acceptabel essentia ctiviteit maar van een zelf leeractiviteit in eel is dat de zwakke leerlingen letterlijk bij de interactie met de omringende wereld het les blijven en niet ke er op keer worden onderw ij s creeret de omgeving en zorgt voor geconfronteerd met hun zwakheid de impuls en maar het leren gebeurt door de als we het ontwikkelen van leerlijnen opvatlerling zelf ten als het ontwikkelen van bijvoorbeeld het over een lan gere periode bezi en wil elke type vragen dat we zojuist beschreven is dat leraar ertoe bijdragen dat kindere n vaardige een aanzet voor een taaldidactiek die alle of lezers worden het is geene kunst om vijftig of bijna alle kinderen in de gelegenheid stelt honderd aspecten te noemen van vaardig niet alleen om de vragen onder een te kst te lezerschap van een goede lezer herkent maken maar ook kennis te nemen van woordstructuren als zijkt e verlot tot een belangrijke in structie ter ontwikkeling van vaardige lezer moet snel kunnen bepalen of de hun leesvaardigheid te kst de moeite van het verder lezen waard is de kunst is om een onderwijsomgeving te le ex z n i v t e v x n c e n de uitgebreide vorm creeren waar in de behoeftetot het behoeven van vragen waarvan hierboven een voorbeeld van dit soort deelaspecten wordt geprikkeld zal ik in het vervolg leerzame vragen noemen waarin de inhoudelijke impuls en worden men het zijn vragen die uit twee delen gegeven om tot leren te komen in het voor bestaan het grootste deel is een inleiding beeld van hierboven het snel bepalen vande 1996 1 moer 29 relevantie van een tekst moeten kinderen zo krijgen aangereikt maar plezier

riges springplan weinig mogelijk het gevoel hebben dat ze ken naar beter of sneller begrip werken om leerdoelen te halen en zeker niet het gevoel dat ze daarop afgerekend worden lees didactiek leerlingen werken omdat er een aantrekkelijk perspectief lonkt of een uitdagend probleem wie de lees methoden van de afgelopen opgelost moet worden de klas werkt bijvoorbeeld ennia doorbladert kan opmerken dat het beeld aan een klasjournaal op het laatste accent in het leesonderwijs verschoven is van moment moet er een artikel in over een actueel louter technisch lezen via begrijpend lezen een onderwerp de leeraar draagt vijf artikeltjes naar informatieverwerkend lezen anno 1995 aan terwijl er maar plaats en tijd is voor eenस्ताat het complexe communicatieve proces dat vraagt om kordaat optreden tussen lezer en tekst centraal met een nadruk daarmee is wel de motivationele impuls op de interactieve competentie van de lezer gegeven maar nog geen bijdrage aan de lezen is een activiteit waarbij de lezer niet inhoudelijk oplossend kinderen moeten met alleen efficiënt kennis neemt van de tekst maar andere woorden nog de beschikking krijgen ook voortdurend onderzoekt of en hoe de over de middelen die hen helpen snel een tekst tegemoet komt aan zijn eigen doeltekst te kiezen die middelen zijn hen in eerste lings de zwaarte verschuiving vraagt om andere situaties aange reikt door lezende vrage rot estratagische vaardigheid de nieuwe gen bij een tekst op gezette tijden en gevals didactiek zal het is al eerder naar voren rierde wijze hebben de kinderen vragen komen veel nadruk leggen op het ontwe beantwoord van het type kelen van de strategieën de lezende vrage kunnen daar motivationele inhoudelijk een deze tekst wil jou laten zien hoe de gaten in de belangrijke rol bij spelen en moderne lees kaas komen misschien weet je dat al lang mis methode doet minstens twee dingen schien wil je het niet weten zou deze tekst het op de eerste plaats biedt hij een breed assortiment kunnen geven timentaan boeiende teksten het herkennen en je kunt soms snel zien of een tekst doet wat je wil van tekstsoorten is in de lezestrategie van vol of wat hij belooft dat gaat zo bekijk de tekst nog was en en minstens zo belangrijk als het ken een keer kijk vooral naar de titel en de eerste zin en van de inhoud in dat opzicht funalinea en de laatste alinea in dit geval zie je meteen geert de methode als een soort leesbank waar dat de tekst de vraag niet oplost maar nog in kinderen vanaf het begin velerlei typen ingewikkelder maakt tekst ontmoeten wat denk je zou je de tekst helemaal lezen literaire en triviale teksten argumentatieve beschouwend directieve de oplossings is grotendeels gegeven voor het rapporteren de tekst en kind rest een kleine gemakkelijke beantwora ti eve studi euz e en ontspannende tekwoorden vraag maar de voornaamste informatie is let op kinderen in de titel de eerste op de tweede plaats legt hij een duidelijk de laatste alinea kun je vaak bas informatie vinden accent op de vierleespoten waarop volwassen over een tekst lezerschap is gesteld en goede lezer maakt kinderen die regelmatig dit soort informatie gebruiken leren vanzelf dat lijkt althans de les zijn kennis van de wereld en de daarbij horen die kinderen onder de vier jaar ons leren de woordenschat merk overigen op dat het ontwikkelen van hulpmiddelen om de tekststructuur bloot te een lees methode op deze wijze een bewerke

leggen lijkarwei wordt dat is waar schijnlijk het een vizier dat gericht is op de intentie van de prijskaartje van onderwijssvernieuwing die auteur verder wil reiken dan het herschikken of ver een integrator die de tekst verbindt met de levendigen van de bestaande leerstofeenheden eigen kennis van de wereld en de behoefte er de winst van de leerzame vragen moet zijn meer van te weten te komen dat leerlingen geen lastige struikelblokken 30 moer 1996 1 toelichting op de leeshandeling rende woordenschat de tekststructuur de we spraken hierboven over de vier poten relatie auteur lezer de integratie met eerdere onder het lezerschap de verdeling in vieren is leerervaringen zijn belangrijke dragers van de op zichzelf niet van belang het gaat om het nieuwe leesdidactiek geen nieuws onder deinzicht dat lezen buiten het schoolse circuit zullen de kenners zeggen inhoudelijk een aantal vaardigheden vraagt waar de hebben ze gelijk de vier genoemde lees leesdidactiek rekening mee dient te houden aspecten zijn een begeerd doel voor iedereen een volwassene leest de volgende alinea die de leeskunst machtig wil worden maar het probleem van de leesdidactiek is dat we er de infrastructuur van nederland is zeker gebaat niet in slagen om de weg naar die doelen te bij megaprojecten als de betuwelijn en groot plaveien met geintegreerde leerervaringen schiphol maar het sociale en biologische milieu zal het afleiden van afzonderlijke lessen uit alge opnieuw offers moeten brengen mende doelen blijkt in de praktijk ten koste te gaan van de individualisering van de leerpro met verwaarlozing van details zijn de volgen cessen en leerervaringen het is een hele edu de activiteiten te onderscheiden catieve toer om een groot doel als de leerling de tekst is alleen te begrijpen als de lezer weet moet beschikken over de vaardigheid een heeft van wat er zich in de wereld afspeelt tekst snel te herkennen naar bedoeling en bij betuwelijn schiphol milieuproblematiek bedoeling op een belevingsnolle functionele hij moet die verschijnselen kennen en ook de wijze onder te brengen in een lesje van een woorden die daarvoor gebruikt worden op half uur het is te hopen dat de leerlijnton woordniveau zal hij moeten begrijpen wat de wikkelaars niet in de val trappen van het aan woorden infrastructuur baten megaproject eenrijgen van deze lesjes sociaal en biologie betekenen de eerste lees poot houdt in dat leesontwikkeling hand in evaluatie van de vorderingen hand behoort te gaan met uitbreiding van de een lastige klip binnen vernieuwing van de kennis van de wereld het heeft geen zin om leesdidactiek is de evaluatie van de vorderin een tekst te lezen over hoe de scherlili hun ser gen lange leerlijnen laten zich moeilijk ver wetka s dromdren door gebruikmaking van enigen met een wekelijkse eval uatie van de ceodryl en wasikeroe vorderingen wie ervoor pleit minder accent de lezer moet op tekstniveau begrijpen dat het te leggen op het oefenen van deelvaardig voegwoord maar een tegenstelling inluit met heden kan niet tegelijk blijven testen op deel de voorgaande zin vaardigheden de lezer zal zich afvragen wie de auteur is van als we voor lezen uitgaan van een ontwik de tekst en of hij deze auteur vertrouwt is het kelingslijn met leerzame vragen ligt het stuk afkomstig van de directeur van schiphol accent bij de evaluatie niet op de antwoorden een groenlinkser uit de betuwe een van de leerlingen maar op de intensiteit psychiater een kankerpatient kennis van de waarmee ze aan de opdrachten werken herkomst van de tekst bepaalt in hoge mate het deze time on task benader-

ing gaat ervan uit belang dat we toekennen aan de boodschap dat kinderen in een contextrijke en didactisch de lezer zal tenslotte proberen om de bood gearrangeerde omgeving automatisch leren schap in verband te brengen met zijn reeds aan als ze geconcentreerd met de materie bezig wezige kennis op dit specifieke onderdeel en zijn gebruiken voor verscherping van zijn algemene opinie hij vindt het bijvoorbeeld steeds kinderen leren zelf lezen door intensief in de ontoelaatbaarder worden dat individuen het methode met de leerzame vragen te werken algemeen belang blokkeren of hij begint te de leraar stimuleert en springt bij als het nodig beseffen dat de toenemende welvaart een is de leerzame vragen werken als een veel bedreiging wordt voor het welzijn van mensen zijdig snijdend mes de leeractiviteit is voor misschien nadert zelfs het moment dat de tekst een deel leraaronafhankelijk omdat het hem tot daadwerkelijke actie aanzet hoofddacc ent van het leren is gericht op de vier leespoten de wereld en de bijbeho kinderen werken zelf in de methode boven 1996 1 m oer 31 dien kunnen kinderen van verschillend niveau leerling a zal wellicht maar wees voorzich stof van hun gading vinden omdat de vragen tig geen gymnasium doen maar hij komt geen hindernissen maar springplanken zijn naar met all e verschijnselen in aanraking waar zijn meer begrip s knappere klasgenoten ook over praten de nieuwe leesmethode en de leraar zorgen zorg verbreding de gedachte dat het ervoor dat a ll e kinderen geprikkeld worden creeren van homogene niveaugroepen zwakke om te leren het is in die situatie onnodig en kinderen zou helpen is onjuist gebleken 6 de misschien ongewenst om de zwakke kinderen commissie aarnoutse beaamt dat aanpassen nog eens extra te s timuleren belangrijk is dat van leerstof aan het vermeende niveau van de a ll e kinderen prikkels vinden op hun eigen individuele kinderen is een hachelij ke onder niveau en wel binnen de sociaal veilige neming de mentale processen die aan leren beschutting van de hele gro e p ten grondslag liggen zijn zo complex dat een reden voor bezorgdheid ontstaat op het poging tot inschatting van iemands actuele moment dat lezer s in zijn ontwikkeling tot kennisniveau gemakkelijk tot vergissingen kan stilstand komt of zelfs achteruit gaat in dat leiden geval en niet e erder bekijkt de leraar of spe leerlijnen inmiddels in de betekenis van op cialistische hulp wenselijk en mogelijk is het leren van kinderen gerichte intenties openen de weg naar afschaffing van de korte slo t termijn evaluatie leraren moeten weten dat wat vandaag geleerd wordt morgen alleen een uitvloeisel van het werk van de coinmis getest kan worden als het overmorgen verge sie aarnoutse is de instelling van een expertise ten mag zijn het is essentieel dat leraren gaan centrum voor het ontwikkelen van een nieu beseffen dat leerprocessen verlopen als ziektes we taaldidactiek het is voor het eerst dat zo met een lange incubatietijd en daarnaar gaan langdurig en op zo grote schaal geïnvesteerd handelen in plaats van kinderen voortdurend wordt in het ontwikkelen van nieuwe taal te confronteren met hun leervorderingen wat didactiek het verdient aanbeveling om in dat hen in een aantal gevallen ernstig kopschuw centrum in de eerste plaats onderzoek te ver maakt voor leren zouden leerlijnen moeten richten naar de elementaire uitgangspunten bijdragen aan een evaluatiesysteem dat voor op het gebied van taalontwikkeling en ver de kinderen niet belastend en voor de leraar volgens te werken aan een vertaling van die niet in de eerste plaats alarmerend is uit-

gangspunten naar een algemene theorie kinderen krijgen bijvoorbeeld op leesgebied van taaldidactiek op termijn zou het een elke twee maanden een proeftekst die op trum de contouren moeten schetsen waarbin dezelfde wijze is ingericht als de teksten waar een nieuwe taalmethode ontwikkeld behoort aan ze gewend zijn dat wil zeggen ze krijgen er te worden een boeiende tekst zonder prikkeldraad en valkuilen het enige verschil is dat de leraar en als over tien jaar het taalonderwijs weer deze keer bewuster kijkt naar de resultaten onder vuur komt te liggen moet de zwarte van ieder kind de leraar zal bevestigd zien niet nu eens niet naar de werkers in het veld wat hij al vermoedde kind n maakt alle maar naar de onderzoekers en ontwikkelaars opdrachten en op hoog niveau kind b komt van het expertise centrum worden toege minder ver en werkt ook op een lager niveau speelt b eide kinderen presteren naar vermogen toch zolang s progressie maakt zeker als hij in de groep kan blijven functioneren is er geen note n en li t e ratuur reden tot bezorgdheid s is geen sterke lezer maar hij gaat nog s teeds vooruit en wel ivs betekent integratie voorbereidende bij zonder het stigma van de uitvaller scholing een cursus die het samengaan van zonder infantilisering van de leerstof kleuterschool en lagere school moest verge zonder atomisering van de leerprocessen makkelijk speerpunt lezen was een bij zonder vervroeging van de voorbereiding scholingscursus die het gehele leesonderwijs 32 moe r 1996 1 van kleuterschool tot en m e t groep 8 w il de bruner j s actual minds possible worlds cam doorlichten en verbeteren bridge 1986 neem het fenomeen van het uitgesteld l e ren frijn j g de haan het taillerend kind de zwakte van sommige kindere n bestaat eruit dordrecht i c c publications 199 1 dat ze hun hele sc hool carrière enige tijd ac h guldenrond h van de kikker e n d e v ij ver terlopen op de actualiteit in apr il leren a ll e g roeps effecte n op individu e le leerprestaties groningen kinderen de tafels onder de tien de zwakke gen 1 994 kinderen leren de tafels ook maar later hun liefhebber a a bok kleut e rs die m ogen blijven onvoldoende is dan al geregistreerd het ver en hun juffen ook onderwijsve rhale n en reflecties s chijnsel van het uitgesteld leren verklaart h e t uit de kle uterg roep van de ba sissc h oo l enhuizen feit dat zwakke leerlingen e r alsnog in slagen eth elger 1992 om jaar in jaar uit e e n vijf t e blijven scoren ze rybczynski m a troy lit e racy enriched leren wel maar steeds i ets t e laat play centers trying them out in the real terwel 1 994 z egt over het effect van een ster world in childhood edu cation vol 72 t ke of zwakke gro ep op e en individu it is b ett er 1995 p 7 i2 to be a bigfrog in a srnall p o nd than a smallfrog in a schrader c symbo lic play a source of mea big pond dat zou ervoor pleiten zwakke leer ningful engagements with writing and read lingen in homogene groe pen te plaatsen maar ing in j e christie ed play and early lit eract zo vervolgt terwel de negatieve ervaring van developm e nt albany ny stat e universi ty of een zwakke leerli ng in ee n sterke groep h ee ft new york press 1991 p 189 213 vooral betrekking op zijn zelfbeeld want qua te rwe l j sam en o nderwijs mak e n over h et ont prestatie scoort de zwakke l ee rling in ee n ste rke werp en van adaptief o nderwijs groningen 1 994 klas hoger de diepste oorsprong van het taalverwervings proces zal nog lang verborgen blijv en bruner 1 986 p xiii neemt een voorschot op het uitblijv e n van de all esomvattende oplo ssing van het vraagstuk n aar de oorsprong van mentale proces s en to insist upo n explanatio n in

terms of cause and effect from trying to understand how human beings in different worlds and how we interpret their acts of interpretation that last point sheds a different light on the teaching of versatile mathematical children in the old conception of differentiation weakly gifted children almost always also weakly gifted texts this impoverishment of the learning environment brings the weakest children in a vicious circle of scholasticism this is a point of essential care expansion to keep all children in the same learning environment to hold it with versatile tasks to adapt to the assumed level of learning also the danger of impoverishment of the learning environment from research of Guldenrond 1994 it is clear that the creation of level groups in a class by the weak learners is perceived as a signal that for them other requirements and expectations will follow they are satisfied with this lower level 1996 1 moer 33